

“กุญแจ 3 ดอก ไขสู่การพัฒนาคุณภาพ”

โดย ศาสตราจารย์ ดร.ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์*
ผู้อำนวยการ สมศ.

“คุณภาพ” คือหัวใจสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดระยะเวลา 10 ปีของการประเมินคุณภาพภายนอกสองรอบที่ผ่านมา (พ.ศ. 2542 - 2553) สมศ. ได้ทำให้วงการศึกษานในประเทศไทยตื่นตัวเรื่องการประเมิน ผลที่เกิดขึ้นใน 10 ปีที่ผ่านมา คงปฏิเสธไม่ได้ว่ามีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในแวดวงการศึกษาในทุกระดับ ทั้งด้านกายภาพ เครื่องไม้เครื่องมือ สื่อการเรียนการสอน สื่อเทคโนโลยี การพัฒนาบุคลากรและการสร้างองค์ความรู้ การพัฒนาดังกล่าวถือว่าเป็นการสร้างวัฒนธรรมคุณภาพขึ้นในระบบการศึกษาไทย แต่การตื่นตัวตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น ดูเสมือนเป็นการตื่นกลัวมากกว่าการตื่นตัวกลัวการประเมิน กลัวการตรวจสอบ กลัวผู้ประเมินที่จะมีอคติ กลัวผลการประเมินออกมาไม่ดี ที่สับสนคิดดังกล่าวไม่เป็นผลดีต่อการพัฒนา ดังนั้น หัวใจของการขับเคลื่อนคุณภาพ คือ “ทัศนคติ” ที่ดีต่อการประเมิน ซึ่งถือเป็นกุญแจดอกที่สอง

การปรับและสร้างทัศนคติที่ถูกต้องเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ สมศ. จะขับเคลื่อนการดำเนินงานในทศวรรษที่ 2 โดยขอน้อมนำพระราชดำริอันทรงคุณค่าของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในเรื่อง “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาใช้เป็นแนวทางในการปรับทัศนคติต่อการประเมินที่ดีขึ้น

“เข้าใจ” การประเมินคุณภาพภายนอกผ่านมาแล้ว 2 รอบ สถานศึกษามีความเข้าใจเรื่องการประเมินคุณภาพภายนอกดีขึ้นกว่าเท่า เมื่อ 12 ปีที่ผ่านมาการประเมินถือเป็นเรื่องใหม่ แต่ปัจจุบันการประเมินกลายเป็นเรื่องสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพในทุกองค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน สถานศึกษาส่วนใหญ่รู้จักและมีความเข้าใจเครื่องมือ เกณฑ์ และระบบการประเมินมากขึ้น ที่สำคัญต้องเข้าใจ สมศ. เข้าใจผู้ประเมิน และเข้าใจตนเอง ถึงภาระบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนที่แตกต่างกัน โดยต้องรับผิดชอบทำงานในส่วนที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุตามเป้าหมาย

“เข้าถึง” ประโยชน์และคุณค่าของการประเมิน เรื่องนี้เป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะหากสถานศึกษาเตรียมรับการประเมินเพียงเพื่อให้ผ่านและได้รับการรับรองมาตรฐาน โดยไม่ได้ตระหนักหรือมองข้ามประโยชน์และคุณค่าที่ได้รับจากการประเมิน ขาดการนำข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการประเมินไปต่อยอดพัฒนาคุณภาพ ซึ่งนับว่าเป็นการเสียโอกาสที่ดีต่อการพัฒนาตนเอง บุคลากรครู ผู้เรียนและสถานศึกษาของตนเองให้ก้าวหน้าทัดเทียมสถานศึกษาอื่นๆ

“พัฒนา” ประเด็นหลักสำคัญ คือ การพัฒนาที่มาจากประเมินตนเอง ซึ่งตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 กำหนดให้สถานศึกษาทำการประเมินตนเองทุก 1 ปี และ สมศ. ประเมินทุก 5 ปี หากสถานศึกษาได้ประเมินตนเองแล้วนำผลไปใช้พัฒนาอย่างสม่ำเสมอ แน่นนอน

สถานศึกษานั้นจะมีการพัฒนาบทบาทของ สมศ. ที่เข้าไปตรวจเยี่ยมนั้น เป็นการยืนยันสภาพจริงของแต่ละสถาบัน เสมือนกระจกสะท้อนให้เห็นสภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่างๆ

ดังนั้น การที่สถานศึกษาแต่ละแห่งผู้บริหาร ครู อาจารย์แต่ละท่านนักเรียน นิสิต นักศึกษาแต่ละคนจะมีคุณภาพหรือไม่นั้น ก็ย่อมสะท้อนให้เห็นคุณภาพแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษานั้นๆ ด้วย จึงกล่าวได้ว่าคุณภาพ คือ ภาพคุณ ซึ่งหมายถึงคุณภาพเป็นภาพสะท้อนของแต่ละปัจเจกชน นั่นคือ แต่ละปัจเจกจะต้องตระหนักรู้ และร่วมรับผิดชอบในการสร้าง “วิถีชีวิต” คุณภาพ ซึ่งถือเป็นกุญแจดอกที่สามของการพัฒนาคุณภาพ โดยหมายรวมถึงกระบวนการคิด การพูด การกระทำ และการตัดสินใจ ซึ่งจะนำไปสู่วัฒนธรรมองค์กรที่มีคุณภาพต่อไปได้ในที่สุด

คุณภาพเริ่มที่ปัจเจก ทำด้วยหัวใจ...
มุ่งไปสู่ “วิถีชีวิตคุณภาพ”

- * ผู้อำนวยการสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) การประชุมเตรียมความพร้อมสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 เรื่อง “ตัวบ่งชี้เอกลักษณ์ มาตรการส่งเสริม การประเมิน 1 ช่วย 9 และการประเมินเชิงพื้นที่” ในวันจันทร์ที่ 3 ธันวาคม 2555 ณ ห้องทักษิณาลัย โรงแรมสยามธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

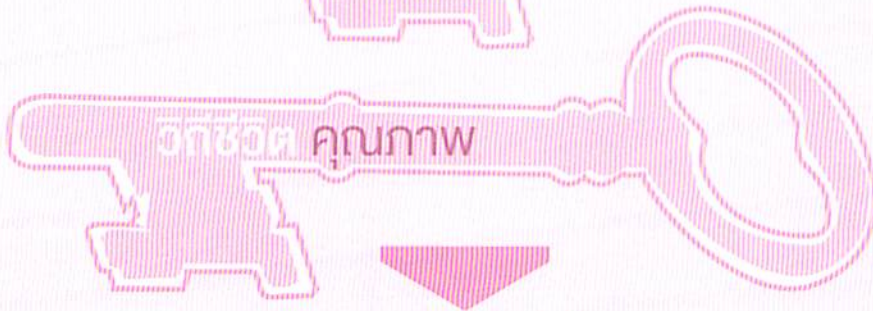
คุณภาพเริ่มที่ปัจเจก ทำด้วยหัวใจ...มุ่งไปสู่ “วิถีชีวิตคุณภาพ”

“เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ... ของพระเจ้าแผ่นดิน

เข้าใจ... เครื่องมือ เทคนิ และระบบ

เข้าถึง... ประโยชน์ และคุณค่า

พัฒนา... ตนเองอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาที่ยั่งยืน

